

pěčí jak o největší možný důchod národní, tak zároveň i o nejhospodárnější a nejspravedlivější jeho distribuci. Přílišná nerovnoměrnost v distribuci národního důchodu nezúžuje podle Pistoriuse jenom individuální spotřebu, nýbrž i spotřebu celkovou; působí nejen zbytečné ztráty hospodářské, ale i sociální. »Je důsledkem příliš vášnivého vystupňování motivu zisku, který je hnací silou kapitalistického hospodaření a který jako každý extrém má účinky vražedné a sebevražedné« (str. 39).

Ukázav na základě výsledků statistických šetření na složení spotřeby podle spotřebitelova blahobytu a pojednav o spotřebitelově volbě konsumních předmětů, při níž se stále více uplatňuje rozum, o čemž svědčí také rozrůstající normalisace (standardisace) zboží, osvětluje autor, jakou úlohu hraje ve spotřebě zvyk a móda, promlouvá o vzájemném vlivu normalisace a spotřeby, o splátkových obchodech, o životní úrovni (standardu), o sezonní spotřebě v rodinách úřednických a dělnických, o účincích koncentrovaného podnikání se zvláštním zřetelem ke spotřebě, zakončuje svou práci, která je podle jeho vlastního doznání »prvním pokusem v československé literatuře hospodářské o hruborýsě načrtnutí základů spotřebního hospodářství a jeho vlastních hospodářských vlivů i reakcí na síly vnější« (str. 7), kapitolou o ideí služby v moderním životě hospodářském. Autor přiznává, že splátkové obchodování má dvě přednosti: tam, kde dosáhlo většího rozsahu, způsobilo přesun ve spotřebě, omezujíc nákup levného a méněcenného zboží a zúžujíc nevhodné a často i škodlivé požitkářství ve prospěch spotřeby předmětů, jež se vyznačují trvalostí a vyšší jakostí; dovoluje nákup předmětů, které umožňují dosáhnouti samostatného nezávislého povolání nebo povolání usnadňují, a jež tedy slouží účelům produkčním. »Tvoření a posilování nezávislých existencí prostřednictvím splátkového obchodu dodává tomuto systému obchodování značnou sociálně-politickou a hospodářskou hodnotu« (str. 69). Upozorňuje však zároveň, že základní podmínkou hospodářské úspěšnosti splátkových obchodů je hospodářský rozvoj země, provázený vzestupnou tendencí v životní úrovni širokých vrstev obyvatelstva. Splátkové obchody jsou dobrým prostředkem pro zvelebování trhu teprve v pokročilém stadiu politiky zvyšující koupě schopnost domácího obyvatelstva. Teprve když různými prostředky oficiální a soukromé politiky hospodářské byly položeny solidní základy pro dlouholetý rozvoj domácího trhu, může se úspěšně uplatnit splátkové obchodování i ve větším rozsahu. Pokud jde o účinky koncentrovaného podnikání se zvláštním zřetelem ke spotřebě, uznává Pistorius, že přes to, že národohospodářská kooperace stala se namnoze maskou, kryjící organisované vykořisťování slabých silnými, bylo by národohospodářskou pošetilostí zamítati koncentraci vůbec. »Koncentrované podniky jsou útvary, které získávajíce značné úspory ve výrobních a administrativních nákladech, mohly by levnějším zbožím lépe sloužiti spotřebě než podniky nekoncentrované. Zatím však ve většině případů spotřebu spíše znesnadňují než rozhojňují, poškozujíce ji přímo i nepřímou...« (str. 110). Pokud pak jde o ideu služby v moderním životě hospodářském, nelze podle Pistoriuse popírati, že propagace ideálu služby v americkém hospodářství je výronem kapitalistické ideologie, jenž je podložen nábožensky; je konec konců vnějším zkrášlením egoistického motivu zisku a uspokojením podnikatelského svědomí, při čemž při řešení vztahů mezi kapitálem a prací ulpívá se jen na povrchu. Sotva však heslo ideálu služby bude kdy v Evropě tak často a s takovou až do fanatičnosti vystupňovanou horlivostí vyslovováno a propagováno jako v Americe, poněvadž Evropa, majíc kulturu hlubší a jemnější, a nepodléhající takovému pracovnímu a vůbec životnímu chvatu, není živnou půdou pro heslové zkratky. Evropa chce důkladně vypracované a domyšlené systémy. »Má-li tudíž uplatňovati ve svém hospodářství větší měrou než dosud ideu služby«, uzavírá Pistorius, »potřebuje důkladné, systematické nauky a času pro kolektivní reagování na ni, které vždy ve složitém a jemném prostředí kulturním je poměrně pomalé« (str. 119). Knížka je pěkným příslibem, který autora zavazuje. *A. Klím.*

FRANTIŠEK MODRÁČEK. Kniha na oslavu jeho šedesátých narozenin vydaná jeho přáteli. Nákladem Ústředního výkonného výboru československé sociálně demokratické strany dělnické. V Praze 1931. Stran 145, cena?

Pěkně vypravený sborníček hledí, podle poznámky vydavatelů, osvětlit osobnost a působení Fr. Modráčka v těch směrech, ve kterých se trvale zapsal do dějin socialismu a sociálního hnutí v našem národě a chce přispět k tomu, aby u nás vyrostl činný zájem o tu metodu sociální reformy, která sice není snadná, ale je na trvalo nejbezpečnější, t. j. o metodu dobrovolné spolupráce ve slušné soutěži a v atmosféře uvědomělosti a solidarity pracujícího lidu. Není pochyby o tom, že první úkol splnili přátelé Modráčkovi dobře svými příspěvky snažíce se vyzdvihnouti, co je opravdu na jubilatovi charakteristické a co zasluhuje bedlivé pozornosti i širší veřejnosti; pokud jde o druhý úkol, doufejme, že aspoň mladší generace pokroková a socialistická si uvědomí, že může mítí právě v Modráčkovi dobrého učitele a vůdce.

Zesnulý G. Habrman charakterizuje Modráčka ve svém příspěvku »k Modráčkově šedesátce« jako radikála plného vznětu a myšlenek, nadšení, starostlivosti o dělnické hnutí, svobodu, pokrok a socialism, jehož radikalism se projevoval v horlivosti pro věc práce a socialismu a hlavně ve snaze proniknouti všecy otázky politiky dne a socialismu věcně co nejpronikavěji a z poznanych výsledků odvoditi pravdu a skutečnost pro hnutí a politický postup strany. Práví-li: »Je to náš jediný, pravím jediný, teoretický pracovník a myslitel naší strany,« má stejně pravdu jako Lev Winter, dochází-li ve stati »Počátky Modráčkovy práce ve straně« k závěru, že »František Modráček patří mezi osoby, jimž možno přičítati za zásluhu, že tato generace byla s to, aby splnila úkol, jež dějiny na ni vložily,« nebo Antonín Pik, uzavírá-li své »Vzpomínky« větou: »Jsem přesvědčen, že kniha o životě a práci Modráčkově by byla nejlepší výchovnou knihou pro mladého dělníka,« nebo konečně Evžen Štern, končí-li své »Modráčkovství« výstižně: »Modráčkovu družstevnictví chce více, chce zrovnoprávnění nejen formální a pouze hospodářské, ale i morální a sociální.« Pěkné jsou studie Jaroslava Vozky »Modráček sociolog« a »Modráčkovu období revisionistické,« příspěvky Jana Koudelky »František Modráček a socialistická politika zemědělská« a Jaroslava Koudelky »Modráčkova historická intuice,« dokumentární stať Jana Havránka »Průkopník dělnického hnutí družstevního,« která je velmi poučnou ilustrací k neustále zdůrazňované otázce družstevní neutrality u nás, atd. Nejvýstižněji charakterisují však Modráčka příspěvky Josefa Macka »Cesta světem a životem« a »Modráčkův socialism,« z nichž poslední končí tímto závěrem: »Modráčkův socialismus není ovšem pouze kritický, je také, a to především, tvořivý. Ukazují to nejen knihy, které Modráčkovu jménu zabezpečují místo v dějinách socialismu, ale také úspěchy v družstevní praksi. Modráček je v našem národě prvním samostatným myslitelem, který socialistické plány reformní staví na poznatcích věd sociálních. Směr Modráčkův je první československou školou socialistickou« (str. 128). Bibliografie prací Fr. Modráčka (str. 129—142) jest pečlivě a svědomitě sestavena Jaroslavem Vozkou. *A. Klimt.*

CHARLES GIDE: DRUŽSTEVNICTVÍ. (Koooperatism.) Propagační přednášky. Nákladem ústředního svazu československých družstev v Praze. V Praze 1931. Stran 237, cena?

Gideovo »Družstevnictví«, soubor propagačních přednášek z období 1886 až 1927, nesoucí v pátém vydání název »Koooperatism«, který, jak vysvětluje autor v předmluvě, vyjadřuje lépe hlavní myšlenku, jež pojí všechny tyto přednášky, totiž vyložiti význačné znaky společenské soustavy, která se odlišuje od individualismu jakož i od kolektivismu, jest knihou klasickou. Vynikající, nedávno zesnulý francouzský národohospodář podal v ní nejen podrobně propracovanou a všestranně zdůvodněnou ideologii družstevního hnutí, hlavně spotřebitelského, ale i stručnou jeho historii, a to formou neobyčejně poutavou, takže právem mohl nazvati své přednášky »světskými kázáními, jež měla za účel obrátiti k družstevnictví ty, kteří ho neznali« (str. 8). Bylo by si přáti, aby český překlad přispěl mimo to i k tomu, aby se v družstevním sdružování spatřoval nejen nový způsob obchodního podnikání, ale i nový činitel sociální přeměny; neboť »družstva jsou již budoucností a předobrazem sociálního míru« (str. 30) a »země, která bude první schopna rozřešiti sociální otázku, bude ta, která dosáhne nejvyššího stupně na dráze družstevnictví« (str. 31).